

کارشناسان اقتصادی می‌گویند برخلاف تلاش‌های دومین اقتصاد جهان، پول چینی حریف دلار نمی‌شود

عصیان یوآن

●تکلیف چندمسئله‌سعدی،فارس

شرق: «پایان سلطه دلار» عنوان تبلیغاتی است که بارها بلوک شرق در چشم‌انداز اقتصادی خود مطرح کرده است. پس از جنگ روسیه با اوکراین، روس‌ها که یکی از بزرگ‌ترین صادرکنندگان نفت و گاز جهان هستند، اعلام کردند برای تقویت پول خود، معاملات انرژی را با روبل انجام می‌دهند و بارها از عنوان «دلارزدایی» از معاملات اقتصادی استفاده کردند؛ اما روسیه در جایگزینی روبل به جای دلار چندان موفق نبود. به جز روسیه، چین سال‌هاست مسئله دلارزدایی از مبادلات خود و جایگزینی یوآن را مطرح کرده است. آنها از سال ۲۰۱۸ اعلام کردند که به‌عنوان بزرگ‌ترین واردکننده انرژی، قراردادهای نفتی خود را با یوآن می‌بندند. حالا با بالاگرفتن تنش‌ها بین آمریکا و چین، مسئله جایگزینی یوآن در معاملات اقتصادی جدی‌تر مطرح شده و در آخرین خبرها اعلام شده که چین در حال رایزنی با اعضای بریکس است تا مبادلات خود را با یوآن انجام دهند؛ اما آیا دومین اقتصاد جهان می‌تواند اسکناس آمریکایی را پس زده و یوآن را جایگزین آن کند؟

رایزنی برای جایگزینی یوآن

از حدود سه ماه پیش و پس از سفر شی جین‌پینگ، رئیس‌جمهور چین، به عربستان و ملاقات با سران کشورهای عربی، این گمانه به وجود آمد که احتمالاً یوآن جایگزین دلار در معاملات نفتی میان کشورهای عرب با چین خواهد شد.

کمی بعد حمد الجعدان، وزیر دارایی عربستان سعودی، این گمانه را تأیید کرده و به‌طور رسمی از امکان فروش نفت به خارج از کشور به ارز هر کشوری خبر داد.

این خبر در حالی اعلام شد که تاکنون تقریباً تمام معاملات انرژی با دلار آمریکا انجام شده است و حالا خروج یکی از بزرگ‌ترین صادرکنندگان نفت جهان یعنی عربستان از مبادلات دلاری نفت، تردیدهایی درباره تزلزل دلار و قدرت‌گرفتن یوآن در اقتصاد جهان را ایجاد کرده است. تردیدهایی که بیشتر از سوی رسانه‌های بلوک شرق و به‌ویژه رسانه‌های ایران مطرح می‌شود و از آن با عنوان پایان سلطه دلار بر معاملات جهان یاد می‌کنند. برای مثال به‌تازگی چین برای نخستین بار خرید گاز طبیعی از امارات را با استفاده از واحد پول خود یعنی یوآن کلید زده و با برزیل نیز توافق‌نامه‌ای را برای تجارت با ارزهای یکدیگر امضا کرده است که به دنبال این اتفاق، دلار آمریکا به‌عنوان یک واسطه کنار گذاشته می‌شود و ارزهای ملی این دو کشور جایگزین خواهد شد. بانک مرکزی عراق نیز به‌تازگی اعلام کرده که طبق توافقی با چین، در تجارت با این کشور برای نخستین‌بار به جای دلار با یوآن معامله خواهد کرد.

همچنین گزارش‌های بانک مرکزی روسیه نیز نشان می‌دهد که سهم یوآن چین در تجارت خارجی روسیه به‌شدت افزایش یافته است؛ در واقع سهم یوآن در واردات روسیه در ژانویه ۲۰۲۲، حدود چهار درصد بود؛ اما در دسامبر همان سال به ۲۳ درصد افزایش یافته و تقریباً شش برابر شده است. سهم یوآن در صادرات روسیه هم از نیم درصد به ۱۶ درصد افزایش یافته و ۳۲ برابر شده است. این سلسله اخبار و تلاش مقامات چینی موجب شده برخی از جمله تعدادی از رسانه‌های ایران، از پایان سلطه دلار در جهان و تضعیف شدید آن از سوی قدرت یوآن چین بگویند، آن‌هم درحالی‌که هنوز بیش از ۴۰ درصد از تسویه حساب‌های بین‌المللی با دلار انجام شده و نزدیک به ۶۰ درصد ذخایر ارزی جهان به دلار است؛ در چنین شرایطی احتمال تضعیف دلار چقدر می‌تواند به حقیقت نزدیک باشد؟

بازار داغ گمانه‌زنی درباره افزایش قیمت سوخت

بنزین و چالش‌های دوباره قیمتی

شرق: اخبار مربوط به جهش مصرف بنزین در نوروز امسال دوباره بازار گمانه‌زنی‌ها درباره افزایش قیمت بنزین را داغ کرد. شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی ایران در نوروز اعلام کرد توزیع روزانه بنزین در نوروز امسال به ۱۲۰ میلیون و ۹۰۰ هزار لیتر در روز رسیده که حاکی از افزایش حدود ۲۰ درصدی مصرف بنزین در نوروز امسال است. بر پایه این گزارش، هر لیتر ۲۹ اسفند ۱۴۰۱ و آخرین روز پارسال، بیش از ۱۴۴ میلیون لیتر بنزین در کشور مصرف شد که این مقدار رکوردی بی‌سابقه در مصرف بنزین کل کشور به‌شمار می‌آید. همچنین در ۱۰ روز پایانی منتهی به سال ۱۴۰۱ به‌طور میانگین ۱۲۱.۸ میلیون لیتر بنزین در کشور مصرف شد که این رقم نسبت به مدت مشابه سال ۱۴۰۰ (۲۰ تا ۲۹ اسفند ۱۴۰۰) به ۱۰۶.۹ میلیون لیتر، ۱۳.۹ درصد افزایش نشان می‌دهد. این گزارش با بازار شایعات افزایش قیمت بنزین در سال جدید را داغ کرد و در این میان اظهارنظر برخی نمایندگان مجلس هم به این شبهات دامن زد.

برای مثال سیدنظام‌الدین موسوی، نماینده مجلس، در توییتی در صفحه شخصی خود نوشته بود که «روشن‌کردن هر موتور توری جدید به هر بهانه خلاف عقل و منافع کشور و مردم است و افزایش قیمت بنزین به بهانه افزایش مصرف توصیه غیرعقلانه این روزهای عده‌ای است که نه در مجلس و نه دولت طرفداری ندارد.»

از آن‌سو مخالفان افزایش قیمت بنزین هم به مواردی مانند عقب‌ماندگی تولید بنزین از مصرف آن، مصرف بالای خودروهای ایرانی و شمار بالای خودروهای فرسوده در کشور اشاره کردند و نوشتند که «بنزین ارزان در ایران» عوام‌فریبی

جهان هم با دلار انجام می‌شود. همچنین حدود ۴۰ درصد از حجم تجارت جهانی با دلار انجام می‌شود که چهار برابر سهم ایالات متحده از تجارت جهانی است. دلار آمریکا حدود ۴۲ درصد از حجم معاملات بین‌بانکی را در سراسر شبکه سوئیفت به خود اختصاص داده؛ درحالی‌که سهم یوآن از این معاملات تنها دو درصد است. سهم ۳۶ درصدی یورو نیز درخورتوجه است؛ ولی این حجم عمدتاً ناشی از تجارت ۲۰ عضو اتحادیه در منطقه یورو با یکدیگر است. سهم یورو از تجارت جهانی حدود ۱۶ درصد است و در خارج از مناطق تحت نفوذ یورو، جایگزینی برای دلار وجود ندارد. بلومبرگ در گزارش خود مدعی است «تا زمانی که قدرتهای بزرگ آسیایی مانند هند، چین، کره جنوبی و ژاپن تصمیم به ایجاد ارز جدید نگیرند، دلار اولین پول جهانی خواهد ماند.»

سهم ۲درصدی یوآن در تجارت جهانی

اما کارشناسان داخلی وضعیت را چطور تحلیل می‌کنند؟ آیا از نگاه آنان عصر دلار به سر آمده است؟ محمدتقی فیاضی، کارشناس اقتصادی، در پاسخ به این سؤال به «شرق» می‌گوید: اولاً باید در نظر داشت که برتری یک ارز در جهان صرفاً به عوامل اقتصادی وابسته نیست، مسائل سیاسی از جمله هژمونی آن کشور نیز بسیار مؤثرند. ضمن اینکه اگرچه چین دومین اقتصاد جهان است؛ اما فاصله آن با آمریکا همچنان بسیار زیاد است و حتی تا همین‌جا هم اقتداش به‌شدت به تکنولوژی‌های نو و برتر اروپا و آمریکا وابسته است. در واقع چین اگر بخواهد ارتباطش با آمریکا و اروپا را قطع کند احتمالاً پویایی اقتصادی‌اش را از دست بدهد. نکته دیگر اینکه تسلط یک ارز بر اقتصاد جهان و مقبولیت آن در تمام دنیا در کوتاه‌مدت حاصل نمی‌شود. همین حالا هم سهم یوآن در تجارت جهانی بسیار پایین و تنها دو درصد است. این یعنی اگر خیلی هم تلاش بکند، نهایتاً ظرف ۱۰ سال این مقدار را به شش یا هفت درصد می‌تواند برساند که باز هم با سهم دلار فاصله فاحشی دارد. به باور فیاضی در وهله دوم باید دید سهم تجارت کشورهای حاشیه خلیج فارس که قصد استفاده از یوآن چین را دارند، از کل تجارت کشورهای چرمن چقدر است؟ او می‌افزاید: من گمان نمی‌کنم این سهم بیش از ۱۰ درصد باشد؛ بنابراین تمام این جریان و آنچه برخی از رقابت یوآن با دلار می‌گویند، هیاهو برای هیچ است و اینکه انتظار داشته باشیم یوآن بتواند حتی جای یورو را هم بگیرد خوش‌خیالی است، چه برسد به دلار. او معتقد است که بیشتر این تبلیغات سیاسی و غیرواقعی است و از سوی رسانه‌های دولتی ایران انجام می‌شود. این در حالی است که باید از آنها پرسید حتی با فرض اینکه یوآن قدرت بگیرد و معتبر بشود، فایده آن برای ایران چیست؟ مگر تجارت ایران با چین چقدر است که بخواهد با یوآن معامله کند و از فواید قدرت آن بهره‌مند شود؟ چون ایران نه در شرایط غیرتحریمی است و نه سهم معقولی از اقتصاد جهان دارد. به گفته فیاضی حتی اگر چین پنج تا ۱۰ سال آینده با همین سرعت ادامه دهد و یوآن به ارز معتبر بین‌المللی تبدیل شود و کشورهای زایدی هم از آن استفاده کنند، با ادامه شرایط فعلی ایران، کشور ما هیچ فایده‌ای از این اتفاق نخواهد برد؛ چراکه اگر ایران بخواهد با یوآن معامله کند، عمدتاً مجبور است با چین و کشورهای پذیرنده یوآن مثل کشورهای حاشیه خلیج فارس یا روسیه معامله کند؛ بنابراین باز هم ایران از نظر تکنولوژی عقب خواهد افتاد. این کارشناس تأکید می‌کند که حتی این فرض که یوآن بتواند موجب تضعیف دلار شود، هم احتمال بسیار ضعیفی دارد، چه رسد به جایگزنی آن. زیرا چین نتوانسته مثل آمریکا و اروپا بلوک اقتصادی ایجاد کند و کشورهای غربی و آمریکا بلوک‌های متعدد اقتصادی با شرق و غرب ایجاد کرده‌اند؛ درحالی‌که چین نتوانسته مشابهی این را انجام بدهد تا بتواند بخشی از دنیا را تحت سیطره اقتصادی داشته باشد و یوآن خود را به نقش دوم بعد از دلار برساند.»

۲۰درصد تولید جهان در اختیار آمریکاست

هادی حق‌شناس، کارشناس پول هم به «شرق» توضیح می‌دهد که با وجود تبلیغات فراوان برای قدرت‌گرفتن یوآن باید گفت که واقعیت چیز دیگری است و آمریکا به‌تنهایی ۲۰ درصد از اقتصاد جهان را در اختیار دارد و این به آن معناست که اگر حدود ۲۰۰ کشور دنیا ۸۰ درصد از تولید جهان را در اختیار داشته باشند، آمریکا به‌تنهایی ۲۰ درصد تولید جهان را در اختیار دارد. این کارشناس ادامه می‌دهد که مجموع سهم آمریکا و متحدان اروپایی آن از اقتصاد و تولید جهان به بیش از ۴۰ درصد می‌رسد و نه‌تنها دلار آمریکا قدرتمندترین ارز جهان است که یوروی اتحادیه اروپا و سپس پوند انگلیس دومین و سومین ارزهای قدرتمند جهان هستند؛ بنابراین اینکه تصور کنیم یوآن به سادگی می‌تواند جایگزین چنین ارزهای قدرتمندی شود، تصور واهی است.

حق‌شناس همچنین ادامه می‌دهد که چین با وجود آنکه در سه دهه گذشته میانگین رشد اقتصادی حدود ۱۰ درصد را به ثبت رسانده است، باز هم دهه‌ها طول می‌کشد تا بتواند سایر کشورها را راضی کرده و اعتماد آنها را جلب کند تا مبادلات‌شان را با یوآن انجام بدهند. او در ادامه تأکید می‌کند که با وجود اقتصاد قدرتمند اتحادیه اروپا و پول قدرتمند یورو، این ارز هرگز نتوانست جایگزین دلار شود؛ بنابراین اینکه بگوییم یوآن سلطه دلار را پس می‌زند، ادعای اصولی و کارشناسی نیست.

حق‌شناس همچنین می‌گوید: آمریکا در مبادلات جهانی نه‌تنها متحدانی قوی مانند کشورهای اروپایی دارد که بسیاری از کشورهای شرقی و اقتصادهای نیرومند مانند ژاپن، کره جنوبی، سنگاپور و اقتصاد بزرگ هند مبادلات خود را با دلار انجام می‌دهند و حذف دلار یا دلارزدایی تاکنون در جهان ناموفق بوده است. این کارشناس اقتصادی تأکید می‌کند که ایران نباید منافع خود را به این مسائل گره بزند و اگرچه پیوستن به توافق‌نامه‌های پولی یا پیمان‌های اقتصادی مانند اگو، شانگهای، اوراسیا یا بریکس می‌تواند تا حدی مشکلات فعلی کشور را به صورت مقطعی مرتفع کند؛ اما ایران بدون رفع تحریم‌ها و عادی‌سازی روابط خود با جهان در رقابت با کشورهای منطقه بازنده خواهد شد و روند توسعه کشور به تعویق می‌افتد.

گذشته از این، در میانه زمستان سال گذشته برخی گزارش‌ها از احتمال کمبود بنزین در نوروز سال ۱۴۰۲ خبر داده و افزایش مصرف بنزین را به قطعی برخی از جایگاه‌های سوخت CNG نسبت داده بودند.

در این زمینه علی زبار، قائم‌مقام مدیرعامل شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران در رابطه با این موضوع به مهر گفته بود که «صادرات بنزین به‌صورت جدی وجود ندارد، زیرا افزایش ۲۱ درصدی مصرف در نوروز یا پیش‌رو داریم؛ درصورتی‌که چنین افزایش مصرفی وجود نداشت می‌توانستیم نیمی از این سوخت را صادر کرده و ارزش افزوده داشته باشیم.»

زیار ادامه داد: میانگین تولید بنزین در کشور بین ۱۰۷ تا ۱۰۴ میلیون لیتر در روز است اما این عدد متناسب با اورهال‌شدن پالایشگاه‌ها متغیر است، برای مثال ستاره خلیج فارس در ماه آینده اورهال می‌شود که این موضوع باعث کاهش تولید روزانه می‌شود که ممکن است این عدد به ۹۸ میلیون لیتر در روز برسد. او تأکید کرده است که «هرساله در نیمه دوم کاهش مصرف بنزین را داشتیم اما در سال گذشته کشور با افزایش مصرف بنزین روبه‌رو شده است؛ به‌طوری‌که نسبت به سال گذشته افزایش ۲۱درصدی را نسبت به گذشته داشته‌ایم؛ به‌طوری‌که مصرف بنزین از ۸۴ میلیون لیتر به ۱۰۴ میلیون لیتر در روز رسیده است.»

او ادامه داده که «معمولاً رشد مصرف بنزین باید پنج تا هشت درصد باشد که ما علت آن را کرونا می‌دانیم که با یک حساب سرانگشتی متوجه می‌شویم هشت درصد یعنی هشت‌میلیون لیتر معادل ۲۵۰ هزار بشکه یعنی ۱۰ میلیارد دلار که امکان سرمایه‌گذاری نیز وجود داشت.»

زیار میزان مصرف بنزین در روزهای عادی سال را به‌طور میانگین روزانه ۱۰۴ میلیون لیتر در روز دانسته است.

درصورتی‌که در ایام نوروز این عدد به ۱۲۶ میلیون لیتر می‌رسد.

او همچنین احتمال کمبود بنزین و واردات آن در نوروز سال ۱۴۰۲ را دو ر از ذهن ندانسته بود.

اخبار برگزیده

مسافرت ۱۳ میلیون ایرانی بدون خودروی شخصی

نزدیک به ۱۳ میلیون ایرانی در مسافرت‌های جاده‌ای بدون خودروی شخصی تردد کردند. به گزارش ایلنا معاون حمل‌ونقل وزیر راه و شهرسازی تعداد مسافر جابه‌جاشده در سطح کشور توسط حمل‌ونقل عمومی در بازه ۱۸ روز از ابتدای طرح نوروزی را ۱۳ میلیون نفر اعلام کرد.

شهریار افندی‌زاده گفت: تاکنون پنج میلیون و ۶۱۵ هزار و ۵۵۹ مسافر توسط حمل‌ونقل عمومی جاده‌ای به مسافرت رفته‌اند که از این تعداد، سهم ناوگان اتوبوس‌رانی ۶۲ درصد، مینی‌بوس‌رانی ۲۲.۹ درصد و سناوری کرایه ۱۵.۱ درصد بوده است. همچنین تاکنون حدود ۵.۱ میلیون مسافر با حمل‌ونقل ریلی، دو میلیون و ۴۸۳ هزار و ۹۶۶ مسافر با حمل‌ونقل هوایی داخلی و بین‌المللی و سه میلیون و ۳۰۵ هزار و ۶۹۴ مسافر هم با شناورهای مسافری و تفریحی در کشور اقدام به جابه‌جایی کرده‌اند. معاون وزیر راه و شهرسازی از رشد یک‌درصدی تردهای بین‌استانی نوروز نسبت به مدت مشابه سال گذشته خبر داد و گفت: استان‌های سیستان و بلوچستان با ۲۰ درصد، ایلام با ۱۹ درصد، خوزستان با ۱۸ درصد، کرمان با ۱۶ درصد، اردبیل با ۱۲ درصد و گلستان با ۱۰ درصد بیشتر افزایش تغییرات تردد بین استانی را داشته‌اند و مسافران نوروزی بیشتری نسبت به سال گذشته به سوی خود جذب کرده‌اند.

تمدید مهلت پرداخت وام اجاره مسکن

مهلت تسهیلات ودیعه مسکن تا پایان شهریور سال جاری تمدید شد و شرایط ضمانت این وام هم مانند تسهیلات خرد بانکی است. به گزارش ایسنا، وام ودیعه مسکن بر اساس آخرین بخش‌نامه ابلاغ‌شده از سوی بانک مرکزی به ۲۰ بانک مختلف ابلاغ‌شده این تسهیلات از ۴۰ میلیون تومان تا ۱۰۰ میلیون تومان در شهرهای مختلف پرداخت می‌شود که البته شرایطی دارد. بر این اساس یکی از شرایط پرداخت وام اجاره مسکن نداشتن سابقه چک برگشتی است. همچنین وام‌گیرندگان می‌توانند اوراق تجاری از قبیل چک یا سفته مشرتی، اوراق بدهی اعم از اوراق پذیرفته‌شده در بازار سرمایه، سهام عدالت، سفته و حساب بازانه اشخاص، گواهی کسر از حقوق توسط مشتری و… را به عنوان ضمانت وام تودیع کنند یا ضمانت یک نفر کاسب دارای پروانه کسب را که در زمان اعطای تسهیلات دارای فعالیت اقتصادی باشد، به بانک عرضه کنند.

در بخش‌نامه بانک مرکزی همچنین آمده است که در مناطق روستایی ضمانت یک نفر ساکن روستا که اهلیت و صلاحیت او توسط شورای اسلامی روستا مورد تأیید واقع شود، همور به مهر شورای اسلامی روستا، سیم‌کارت دائمی ثبت‌شده تحت مالکیت مشتری، برای روستاییان یا اسناد مربوط به فعالیت‌های کشاورزی و دامپروری کافی است.

هشدار اتاق ایران درباره دستمزد پایین کارگران

با توجه به اینکه دستمزد فقط ۲۷ درصد رشد کرد، در سال ۱۴۰۲ مشوقی که بتواند نیروی کار را برای ورود به بازار ترغیب کند، وجود ندارد و بار دیگر بنگاه‌های اقتصادی با معضل کمبود نیرو مواجه خواهند شد. به گزارش مهر، اتاق بازرگانی ایران در جدیدترین تحلیل خود از وضعیت اقتصاد ایران، نگاهی به شاخص بی‌کاری در سال گذشته و افق پیش‌روی آن در سال جدید انداخته است. در این گزارش آمده است: در سالیان متمادی، کاهش نرخ بی‌کاری به کمتر از ۱۰ درصد و رسیدن آن به محدوده هشت درصد جزء تکالیف برنامه‌های بالادستی بود و تلاش‌ها برای تحقق آن ثمری نداشت؛ اما در یکی از بدترین دوره‌های اقتصاد ایران یعنی از دوره کرونا تاکنون، با وجود ناساعدترشدن شرایط کسب‌وکار، نرخ بی‌کاری در بازار کار ایران بدون تحقق قابل توجه اشتغال‌زایی تکررقمی شده است. شواهد حاکی از این است که در سال ۱۴۰۲ نیز احتمال تداوم نرخ بی‌کاری تک‌رقمی وجود دارد.

بررسی‌ها نشان می‌دهد در جریان شیوع کرونا در ایران، از یک سو به‌واسطه محدودیت‌های فاصله‌گذاری اجتماعی که تأکید به کسادی کسب‌وکارها منجر شد و از سوی دیگر به دلیل متناسب‌نبودن دستمزد با هزینه‌های معیشت، بخش قابل توجهی از جمعیت فعال اقتصادی از بازار کار خارج شد و در شرایطی که حدود ۱.۵ میلیون از اشتغال موجود نیز در این دوره نابود شده بود، باز هم نرخ بی‌کاری کاهش پیدا کرد. در حقیقت، کاهش نرخ بی‌کاری در سال‌های اخیر، بیش از آنکه ثمر ایجاد اشتغال جدید باشد، نتیجه انصراف جمعیت فعال اقتصادی از حضور در بازار کار و خروج آنها از چرخه فعالیت اقتصادی بوده است. این مسئله مستقیماً به معنای کاهش شدید بهره‌وری نیروی کار و اتلاف آن در اقتصاد ایران است.

اتاق بازرگانی ایران همچنین در گزارش خود تأکید کرده است که فرایند تعیین مزد در انتهای هر سال، به‌منظور جبران هزینه‌های تحمیل‌شده به هر بهانه خلاف عقل و منافع کشور و مردم است و افزایش قیمت بنزین به بهانه افزایش مصرف توصیه غیرعقلانه این روزهای عده‌ای است که نه در مجلس و نه دولت طرفداری ندارد.»

از آن‌سو مخالفان افزایش قیمت بنزین هم به مواردی مانند عقب‌ماندگی تولید بنزین از مصرف آن، مصرف بالای خودروهای ایرانی و شمار بالای خودروهای فرسوده در کشور اشاره کردند و نوشتند که «بنزین ارزان در ایران» عوام‌فریبی